

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. VII. De Contractibus & quasi Contractibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

tur ex eo, quòd res transeat cum onere suo, sentiatque lucrum ex eo, quod in rem Ecclesie suae conversum est. Quod dicitur REG. XI. de spoliis REG. XIII. XIV. XV. de *Censu*, alibi visum est. Si *Cap. 14. de Judiciis*, loquatur de Causis Civilibus, & factum à Procuratore proponi prohibeat extrà casum, quo Partes sunt indiscretæ; is exolevit: nimia indiscretio, aliud-ve Litigantium vitium, hujus Textus dispositionem antiquavit.

REG. XVI. plus petitio est, non solum, cum petitur plusquam debetur, numero, pondere, mensurâ, species pretiosior pro deteriore; sed etiam, cum petitur, antequam debeatur, vel in loco, in quo non debetur.

REG. XVII. quæ dat Debitori optionem in casu alternativa, & rerum variæ speciei, quarum nulla determinata est, velut in Legato Servi, Equi, Domus, relicto à Testatore, qui plures habet Servos, Equos, Domos, Regula hæc, inquam, innititur iis, quæ docent, Reum favore esse dignum.

REG. XVIII. desumpta est à REG. XXV. in 6. *Mora sua cuiuslibet est nociva*. Loquitur de morâ solvendi debitum tempore, quo debetur; nam, si Debitor interesse, seu usuras, debeat ex die moræ, hic dies vulgò idem est, ac petitionis, quam sequitur damnatio: si non sequitur damnatio, præsumitur, Creditorem Debitori voluisse tempus concedere. Quoad damnum per Crimen partum, interesse debetur ex die, quo commissum fuit. Debetur quoque Minor à die Contractus bonæ fidei, Fidei-commisii, Legati.

REG. XIX. videtur obscura: sensus *Cap. 7. de his que vi, metue, laudati*, est in casu petitionis damnorum, per bonorum rapinam illatorum, vi probatâ per Testes, & qualitate bonorum amisorum per Juramentum, Judex æstimationem facit, Reumque damnat ad solvendam æstimationem.

Cap. 2. de Deposito, laudatum REG. XX. nihil aliud dicit, nisi, compensationem debiti liquidi locum habere in omnibus Contractibus, excepto Deposito: Autor inde concludit, obligationem Compensationis minuere condemnationem extrà casum Depositii: idque pro Regula statuit.

REG. XXI. Exceptionibus, Replicationibus, Duplicationibus onerata, reducitur ad hoc: Actionem impedire præscriptionem, si lis contestata fuerit; & præscriptionem legitimam excludere ab Actione, cum de re præscriptibili agitur. Reliqua pertinent ad Tractatum de *Præscriptione*.

OBSERVATIONES in CAP. VII. de CONTRACTIBUS & QUASI CONTRACTIBUS.

Autor exordiri debuisset à Collectione Regularum Generalium circa Contractus: id præstitimus in Tractatu de *Contractibus*. Inde nascuntur duo commoda. 1. Cernitur ab initio, quid Contractibus commune sit. 2. Obviam itur repetitionibus. Debuisset etiam referre Divisiones Contractuum, in Contractus *bonæ fidei*, & Contractus stricti Juris; in Contractus *Innominatos & Nominatos*; in Contractus *Re constantes*, vel *prescriptis verbis*, vel *scripto*, vel *consensu*: & unicuique Divisioni jungere membra ad illam pertinentia. Supponit Divisiones, sine earum præcedenti expositione; quavis de *quasi-Contractibus* se locuturum polliceatur, de iis tamen silet.

Quatuor Priores Regule pertinent ad *Pacta*. Quod ibi dicitur, accommodari potest omnibus Contractibus, exceptâ *Exceptione I. quæ Pactum Nudum* respicit, sic dictum, quia nomine speciali & causâ caret: quâ in re distinguitur à *Contractibus*, qui semper habent nomen peculiare, & quorum causa semper exprimitur. Quod dicit hæc in *Exceptione*, Jus Canonicum à Jure Civili differre quoad pactum, in eo, quòd Actionem pariat juxtâ Jus Canonicum, non gi-

Tom. I.

gnat autem juxtâ Civile, falsum est apud *Gonzalez in Cap. 1. de Pactis*, ubi Questionem fusè discutit; nec non omnia, quæ ad hoc Pactum Nudum pertinent: respondet omnibus Textibus, qui possunt allegari, ad probandum, illud gignere Actionem Jure Civili, postquam retulit rationes, ex quibus conficitur illud, eam non producere: videlicet; Argumentum exhaustum, & confirmat observationem nostram; Doctrinam VIGELII circa *pactum vestrum*, convenire aliis Contractibus, probando, Pactum hoc esse verum Contractum.

Omnes Exceptiones, Replicationes, Duplicationes, quas Autor subnequit REGULÆ, *Pacta servanda esse*; desumptæ sunt ex nullitatibus, aut ex resolutione ipsorum, ita, ut, si Autor ad Pactum validum & non resolutum restrinxisset obligationem servandi Pacta, illæ inutiles fuissent, eaque referre potuisset, velut exempla vera aut falsa casuum, in quibus Pacta nulla sunt, vel eorum, in quibus soluta sunt.

Quod dicit, Pontificem à pactis dispensare posse, locum habere solum potest in Rebus Spiritualibus. Quod dicit pacta nulla, obligatoria esse, cum juramento confirmata sunt; consutatum fuit in Tractatu de *Contractibus*. REG. II. & III. loquuntur de Pactis factis cum causâ, ratione cujus pariunt Actionem Pacti Conventi, aut pœnæ stipulatæ. *Cap. 3. de Pignoriis*, laudatum in REG. IV. loquitur de casu oppignerationis rei Sacræ; Autor ex eo Regulam generalem elicit, quæ videtur falsa: nam, si Bonum Mobile, aut Immobile alterius venditum sit, sufficit restituere pretium: si verò res Sacra sit, restituenda est ipsa res alienata, quia non subjacet commercio; undè GONZALES in *hunc Textum*, observat, Ecclesiam, hoc in casu, posse vindicare Rem pignori traditam, quia obligare non potuit.

Quod dicit de Commodato REG. V. & VI. clariùs exponi potuisset, per Definitionem hujus Contractus. Definiri debet, Contractus, quo gratis aliqua res utenda datur, ad certum tempus sub lege ejus in specie restituendæ, elapso tempore: inde enim sequitur. 1. quòd, si res amittatur, per culpam Commodatarii, etiã levissimam, ejus pretium debet hic, sive intrâ concessum tempus perierit, sive intrâ moram restituendi; in primo casu idcirco, quòd Contractus unico vergat in favorem ejus; in altero, ratione Regule: *Mora sua cuiuslibet est nociva*, 2. si pereat sine culpâ Commodatarii intrâ concessum tempus, perit Commodanti, qui Dominus est ipse. 3. differt à Mutuo, quòd hoc transferat Dominium. 4. Differt à Precario, quòd hoc non fiat ad tempus determinatum. 5. Convenit cum Deposito, Pignore & Locatione, in quibus res in specie, seu individuo, restituenda est. 6. Usus rei commodata revocari non potest antè terminum.

Exceptio III. Reg. V. comprehendit id, quod in Reg. VI. legitur, nempe, rei commodata usum revocari non posse antè terminum.

REG. VII. quæ loquitur de Deposito, expositione indiget: nam Autor Argumentum integrum reducit ad generalem obligationem Depositarii, ad restituendum Depositum: duæ aliæ sunt; Prima restituendi pretium ejus, si culpâ ipsius amittatur; Secunda reparandi damnum culpa illatum. Verbum, *culpa*, quo utitur, tres habet significationes in Argumento Contractuum: vel potius tres gradus, majorem, minorem, & minimum; Primus vocatur dolus, seu culpa lata; Secundus culpa levis; Tertius culpa levissima. Autor hic in secundo sensu culpam accipit, quoties dicit, Depositarium præstare culpam; quia culpa simpliciter vulgò intelligitur culpa levis hoc in Argumento. Dolus & culpa lata æquiparantur, & aliud pro alio dicuntur. Depositum perire potest, aut per casum fortuitum, aut per malitiam Depositarii, aut ejus negligentiam, vel ignorantiam, vel imprudentiam. Vulgò tenetur, solum ob dolum, qui præsumitur, cum Depositum perit, aliis ejus rebus non perentibus.

G g 2

perentibus.

pereuntibus. Tenetur ob culpam levem. 1. Si se Deponenti obtulerit; 2. Si mercedem ob custodiam stipulatus sit; 3. Si casum, fortuitum etiam, in se receperit; 4. Si non reddiderit Petenti, resque deinceps perierit.

Contractus Depositii transfertur in Contractum Locationis, cum Depositarius rem accipit sub Pacto Salarii. Pars potior hujus expositionis desumpta est ex Commentario GONZALIS in Cap. 4. de Commodato n. 4. Ea locum habet in Commodato, Pignore, Locatione, erga quæ adjiciendum est, quod cum Pignus & Locatio in utriusque Contrahentis utilitatem vergant; Creditor, & Conductor tenentur ob culpam levem: Commodatum verò, cum fiat solius Commodatarii gratiâ: hic tenetur ob culpam levissimam; & cum Depositum solius Deponentis lucro fiat, Depositarius non nisi ob latam negligentiam tenetur, ratione naturæ Contractus.

REG. IX. usque ad XIV. respiciunt Contractum Pignoris, qui duplicem Actionem parit; unam, in favorem Creditoris; aliam in Debitoris gratiam: quod illi commune est cum omnibus Contractibus, qui ad utriusque utilitatem vergunt. Utraque Actio, Pignoratitia nuncupatur; id quod est notabilius, reperitur in REG. XI. nempe si Fundus duabus Personis successivè obligatus sit, prior vincit posteriorem, quamvis hæc antè illam possessionem acceperit, quæ in re Contractus hic à Contractu venditionis differt in quo is, cui merx tradita fuit, antepositur ei, cui antè vendita fuerat: discrimen ortum ex eo, quod Hypotheca nascatur ex die Pignoris; res autem non fiat Emptoris, nisi postquam ei tradita est. Vid. CANISIUM in REG. 54. in 6. *Qui Prior est Tempore, potior est Jure.*

REG. XIII. & XIV. ostendunt Contractum hunc nonnunquam esse usurarium, sicut Contractus venditionis; idque locum habet, cum Mutuum sub pignore, aut venditione simulatur, quod accidit, si fructus, usurarum locum teneant; id expositum fuit in Tractatu de Contractibus.

Quod legitur in fine REG. IX. falsum videtur: nempe, Creditorem, qui rem pignori obligatam persequi non potest, si à tertio Detentore præscripta fuerit, posse, si illa possideatur ab alio, quam qui eam præscripsit, hoc enim in casu non fit pignoratitio.

REG. XV. XVI. XVII. XVIII. quæ Venditionem respiciunt, eximie sunt; sed circa hoc Argumentum non erudiunt sufficienter. Nihil hæc dicitur de Pactis Contractui appositis, quorum tamen fit mentio in Jure Canonico; non restringitur in rescissionem, ad Casum læsionis ultra dimidiam justii pretii partem, ad venditionem Bonorum Immobilium & Mobilium magni pretii; non fit sermo de rescissione læsionis gravis infra medietatem justii pretii, quæ fieri debet in Foro Interiori; non dicitur perspicue, Emptori competere electionem, vel supplendi, quod justo pretio deest, vel Contractum solvendi, recuperatâ pecuniâ solutâ.

Exceptioni REG. XVII. adjicienda erant verba hæc *vel scire potest*; videlicet cum vitium manifestum est. *Exceptioni I. & II.* adjiciendum erat, quod, ubi Emptor Judicio evictus est, ad quod Venditor non fuit vocatus, ille hunc ad præstandam evictionem vocare potest, solvendo Judicii sumptus. Alia etiam Exceptio ab Autore omittitur; nempe si Emptor ab hac præstatione Venditorem nominatim liberaverit; quo in casu Venditor non tenetur, nisi vendiderit fundum, quem alienum esse sciebat, quo in casu pretium restituere debet. Quod dictum fuit supra de rescissione Contractus venditionis in casu læsionis ultra dimidiam justii pretii, peculiare est huic Contractui, ita, ut non habeat locum in ullo eorum, qui valde ei affines sunt; puta Permutatione, Locatione, Emphyteusi: multò minus in aliis, nempe, in Transactionibus: Vid. *Notas Juris Gallici in Institut. JUSTINIANI. Lib. I. tit. de Empt. Vend.*

REG. XIX. XX. XXI. & XXII. respiciunt Locationem; earum Doctrina bona est, sed insufficientis. Primò, omittitur Locatio Operarum, aut Mercenariorum, qui conducuntur, vel ad operam diurnam, vel ad certum opus integrum: sed fit solum sermo de Locatione Rerum Mobilium, & Fundorum, quæ vocatur *ad firmam*, quæ novem annos excedere non potest; vel Contractus Emphyteuticus, qui ad venditionem accedit in eo, quod utile Dominium, aut in perpetuum, aut in longum tempus transferat. Porro, hæc duæ Locationis species valde inter se, quoad materiam, discrepant; nempe, operas, quæ sunt res faciendæ, tam inter se differentes, quot sunt varia artificia, aut servitia: aliundè, Res Mobiles jam factas, & Fundos jam existentes; undè fit ut hic locentur usus aut fructus, illic labor, solertia, industria.

Loquendo de Locatione Mobilium & Fundorum, nec non de causis resolutionis ipsius, plures omittuntur sedulo collectæ ab Autore *Notarum Laudatarum* TIT. de locat. omittitur quoque discussio obligationum mutuarum Locatoris & Conductoris *ibid.* observatarum: datur *ibid.* definitio Locationis, quæ, junctâ expositione Autoris, egregiam lucem affert præcipuis discriminibus duplicis Locationis supra observatæ.

Denique, Locatio, multum accedit ad Emptionem; nam, cum Operarius, aut alius quilibet Mercenarius, conducitur, ad aliquod opus faciendum ejus labor emitur; si conducantur Mobilia aut Prædia, illorum usus, horum fructus emuntur; sicut in venditione pretium determinatum esse debet, ita merces in Locatione. Ea quæ desunt circa Quasi-Contractus, suppleri possunt ex *Instit. JUSTINIANI Lib. III. Tit. de Obligation. quæ ex quas.* sicut ea, quæ omissa sunt circa Societatem & Mandatum, ex eisdem *Instit. Tit. de Societ. & Mandato ibid.*

OBSERVATIONES in CAP. VIII. de DELICTIS & QUASI-DELICTIS.

Cum hoc Caput sit sequela CAP. VI. loquentis de Obligationibus, quæ dicuntur provenire ex Contractibus, aut Quasi-Contractibus, Delictis aut Quasi-Delictis, respicere solum debet obligationes erga Proximum, quales sunt eæ, quæ nascuntur ex Contractibus. Autor nihilominus de aliis Delictis agit, quamvis iis, quæ erga Proximum obligant; talia sunt eæ, quæ specialiter erga DEUM obligant: nempe, Sacrilegium, Blasphemia, &c. Verosimile est, hoc factum fuisse, quia omne Delictum obligat ad penam, & ratione hujus Obligationis, Autor duxit, se loqui posse de omni specie Delicti.

Inseruit Titulos de *Furtis*, de *Raptor. de Homic. de Filiis exp. de Injuriis & damno dato*, quia præcipua sunt eorum, quibus obligatio erga Proximum suscipitur.

Quod de punitione dicit, est repetitio eorum, quæ dixit *Lib. I. Cap. VIII. IX. X. XI. XII. XIII.* pleræque Regulæ indicant solum Textus, qui loquuntur de punitione Criminum propositorum.

OBSERVATIONES in CAP. IX. de EXCEPTIONIBUS & LIBERATIONIBUS.

TITULUS hic respondet TIT. *Institutionum JUSTINIANI: Quibus modis tollatur obligatio.*

LIBERATIO vel *Solutio*, est Exceptio adversus Actionem propositam ratione obligationis cujuspiam: Sed non omnis Exceptio desumitur ex solutione, verum etiam ex vitiis & nullitatibus obligationis. Probatur hoc per REG. I. quæ tres Exceptionum causas continet. Aliarum Regularum pleræque respiciunt Exceptiones sumptas pro Defensionibus, & consideratas respectu Actionum; undè fit, ut id, quod dictum fuit de *Reo* Cap.